

Департамент культури та взаємозв'язків з громадськістю
Черкаської обласної державної адміністрації

Комунальний заклад «Обласна наукова бібліотека
імені Тараса Шевченка» Черкаської обласної ради

Бібліотеки, Інтернет та соціальні мережі: важливість участі

Аналітична довідка

м. Черкаси
2019 р.

УДК 7.07+821.09](477.46)

Б59

Укладач
Редактор

Т.В. Долгушина
В.К. Величко

Б59 Бібліотеки, Інтернет та соціальні мережі: важливість участі: аналіт. довідка / Департамент культури та взаємозв'язків з громадськістю Черкас. облдержадмін., Комун. закл. «Обл. універс. наук. б-ка ім. Тараса Шевченка» Черкас. облради; [уклад. Т. Долгушина]. – Черкаси: ОУНБ ім. Тараса Шевченка, 2019. – 16с.

Аналітична довідка містить матеріали про використання комп'ютерних технологій та Інтернету в діяльності бібліотек області.

Видання призначене для бібліотечних працівників, працівників культури та ін.

УДК7.07+821.09](477.46)

© Комунальний заклад
«Обласна універсальна наукова бібліотека
імені Тараса Шевченка» Черкаської обласної ради

Соціальні мережі є важливим інструментом присутності сучасної бібліотеки у віртуальному комунікаційному просторі. Інформаційно- комунікаційне середовище, сформоване завдяки представництву бібліотек у соціальних мережах, надає нові можливості для організації інтерактивної інформаційної взаємодії бібліотеки з користувачами, спрощує доступ до бібліотечних ресурсів і послуг, сприяє формуванню іміджу бібліотеки як сучасного інформаційного центру. Водночас ефективність використання бібліотеками мережових платформ залежить від багатьох факторів, серед яких головними є:

- наповнення бібліотечної сторінки якісним контентом;
- забезпечення належного рівня адміністрування мережевого представництва.

Однією із структур, які стали флагманами по використанню можливостей Інтернету та соціальних мереж, є бібліотеки Черкаської міської бібліотечної системи.

Інтернет став для них невід’ємною складовою, частиною інформаційних ресурсів, а надання доступу до нього – звичною бібліотечною послугою. Завдяки наявності Інтернет-центрів у бібліотеках є можливість задовольняти широке коло професійних, освітніх запитів користувачів і надавати бажаним доступ до світових інформаційних ресурсів.

Забезпечуючи право громадян на отримання інформації, бібліотеки Черкаської міської ЦБС пропонують інноваційні бібліотечні сервіси. Провідне місце займають послуги, спрямовані на вирішення соціальних потреб громадян у різних галузях життєдіяльності, зокрема:

- задоволення потреб у сфері освіти (до Дня безпечного Інтернету провели тренінг для учнівської молоді «Безпека у павутині»);

- задоволення потреб у сфері правового захисту громадян;
- електронний доступ до муніципальних сервісів;
- інтерактивне спілкування користувача і бібліотеки через електронну пошту, соціальні мережі;
- професійне спілкування та обмін досвідом (проведено бібліотечний урок на тему «Хейтерство») як для працівників бібліотек-філій, так і для користувачів;
- задоволення потреб у сфері соціокультурної, професійної та економічної діяльності (організовано перегляд презентації «Безпечний Інтернет», цикл бібліотечних уроків «Інтернет-залежність» та ін.);
- задоволення потреб у сфері комунікації (доступ до програм, що дозволяють спілкуватися в режимі реального часу).

Бібліотеки Черкаської міської ЦБС мають профіль у різноманітних соціальних мережах: Facebook, YouTube, Twitter, Google+, що дає їм змогу рекламувати себе як культурно-освітню та дозвілльєву організацію, та саме головне – поширювати інформацію про майбутні події та події, які вже відбулися.

Пости у соціальних мережах та на сайті регулярні та цікаві, підкріплені відео та фотоматеріалами. На сайті відкрито нову рубрику («Мапа міста Черкаси» «Нові назви вулиць»). Оновлено сторінки «Анонс», «Новини», «Оберіг», створено підрубрику «Шахово-шашковий клуб».

За 2018 рік відвідуваність сайту значно зменшилась, на 8 108 одиниць, але це компенсується масштабною діяльністю і відвідуваністю сторінок у соціальних мережах.

Завдяки впровадженню новітніх інформаційних технологій швидко розвивається та модернізується

бібліотечна галузь Чорнобаївщини. Доступ до ресурсів всесвітньої інформаційної мережі в сучасній бібліотеці став необхідною складовою процесу обслуговування користувачів бібліотек району.

Електронні технології дозволяють реалізувати комплексний підхід до вирішення інформаційних завдань. Користувач може отримати повний комплект різноманітних інформаційних матеріалів, у тому числі і через Інтернет.

Протягом 2018 року по Чорнобаївській ЦБС діяло 10 Інтернет-центрів та 9 пунктів доступу до Інтернет-мережі.

Протягом року працівники Інтернет-центру Чорнобаївської ЦРБ займалися такими видами діяльності:

- ведення сайту і блогу бібліотеки, ознайомлення із діяльністю бібліотеки через сторінки в соцмережах;
- підвищення кваліфікації бібліотечних працівників району (лабораторія професійної майстерності «Бібліотека: ідеї, майстерність, досвід»);
- добірки книг із Інтернет-сайтів використовували при формуванні фонду, розробці книжкових виставок («Подих часу: книги про які забули», віртуальна виставка «Книги – ювіляри 2018» , масових заходів, засідання клубу «Зустріч», «Надвечір'я») та ін.

Бібліотеками Чорнобаївської ЦБС створено 9 блогів (1-ЦРБ, 8-СБФ) та 5 сторінок у соцмережі Facebook (1-ЦРБ, 4-СБФ), де вони діляться інформацією з постійними та потенційними користувачами або партнерами, розповідають про свої досягнення та проблеми (адвокаційна діяльність – круглий стіл «Влада. Бібліотека. Сільська громада», виїзний семінар «Палітра рідного краю: природнича перлина Чорнобаївщини» на базі Васютинської сільської бібліотеки).

Сайт Чорнобаївської районної бібліотеки відображає діяльність бібліотек мережі. Протягом року зареєстровано 969 відвідувань, що на 1361 менше ніж в минулому році.

Важливою складовою діяльності Звенигородської центральної бібліотеки – є впровадження в роботу закладу сучасних інформаційних технологій. Електронні нововведення дозволяють реалізувати комплексний підхід до вирішення інформаційних завдань. Користувач може отримати повний комплект різноманітних інформаційних матеріалів, у тому числі і через Інтернет.

Ще одна важлива складова іміджу бібліотеки – це її Веб-сайт, який є візитною карткою Звенигородської центральної бібліотеки ім. Ю.С. Кримського. На ньому міститься інформація про діяльність закладу, про проведені заходи, конкурси, фоторепортажі з проведених заходів. Сайт користується великим попитом серед користувачів.

Також сайт бібліотеки – цілодобовий інструмент реклами закладу, ресурсів і послуг, інформаційно-бібліографічного обслуговування як постійних користувачів, так і потенційних. Контент сайту наповнюється актуальною інформацією та постійно оновлюється.

Найбільш зручним способом взаємодії з читачем у віртуальному середовищі залишається спілкування у соціальних мережах. Працівники Звенигородської ЦБ використовують для «рекламування» своєї бібліотеки Facebook. Свої сторінки у цій соціальній мережі мають: Центральна районна бібліотека, районна бібліотека для дітей та Шевченківська СБФ. Групи і сторінки дозволяють залучити користувачів до бібліотеки, достатньо швидко встановити неформальний контакт.

Соціальні мережі є майданчиком для обговорення , просування послуг бібліотеки, її ресурсів, анонсування подій, акцій, заходів, реклами та створення іміджу відкритості, доступності, універсальності (обговорення на сторінках у соціальних мережах відеоперегляду «Історія життя Василя

Стуса», відеоознайомлення «Леся Українка: цікаві факти про письменницю»).

Активна позиція в соцмережах стає перспективним напрямом інформаційної діяльності, дає змогу налагодити діалог із сучасним користувачем Інтернету, якісно та змістовно рекламувати свою бібліотеку, послуги, ресурси.

Продовжують активно використовувати нові електронні технології в Смілянській МЦБС. В чотирьох бібліотеках працюють платні Інтернет-центри, у двох бібліотеках – пункти відкритого доступу до Інтернету.

З 2013 року працює офіційний сайт МЦБС, який надає можливість віртуальним користувачам своєчасно ознайомлюватись із інформацією про найвагоміші аспекти життя всіх бібліотечних закладів м. Сміла. Кількість статей, дописів, повідомлень, розміщених на веб-сайті Смілянської МЦБС протягом 2018 року – 483 одиниць. А саме:

- анонси запланованих презентацій, семінарів, виставок, екскурсій, майстер-класів (Наприклад: презентація книги Н. Вівчарика «Те, що серед нас» та ін.);
- нових послуг, які надають бібліотеки міста (Книжкове дефіле з трьома зупинками разом із дітьми – учасниками АРТ-студії «Долоньки» «Диво, створене людиною»);
- роботу ЦЄІ, ЦОДів, арт-студій для дорослих, курсів, клубів за інтересами (діяльності 9 клубів за інтересами : « 3 райдугою в серці», «Літоксамит», «Гармонія», «Любисток» та ін.).

Відслідковування ефективності роботи бібліотечного сайту досягається за допомогою лічильника Google Analytics. За статистичними даними, кількість віртуальних користувачів – 947, що на 396 більше ніж у 2017 році; сторінки якими найбільше цікавляться віртуальні користувачі – «Головна»,

«Новини», «Про бібліотеку», «Бібліоподії ЦБС», «Бібліоафіша».

Спілкування з користувачами Смілянської МЦБС відбувається також на сторінках у Фейсбук (загальна кількість публікацій, відеосюжетів тощо – 456), сторінках у соціальних мережах партнерів: Smila Svit, Національний Корпус Сміла, Smila Radio Zmi Redakcia та ін.

Впровадження комп'ютерно-інформаційних технологій у бібліотеках Уманської МЦБС є обов'язковою передумовою формування інформаційного суспільства. Інтернет є невід'ємною складовою бібліотек. У результаті змінився характер надання бібліотечних послуг, з'явилися додаткові умови для безперервної та відкритої самоосвіти, можливості дистанційного навчання для користувачів і самих бібліотекарів, участі у нових проектах та представлення бібліотек у новому світлі. Уманська МЦБС на чолі з директором Людмилою Чупряк приймають активну участь у житті міста.

Нещодавно в Умані стартував проект «Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні» (ПУЛЬС), який спрямований на створення сприятливого середовища для впровадження децентралізаційної реформи в Україні, зміцнення місцевого самоврядування. Проект реалізується Асоціацією міст України (АМУ) в партнерстві з Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів IREX за фінансової підтримки Агенства США з міжнародного розвитку (USAID). Це вже третя хвиля реалізації проекту ПУЛЬС. В цьому році в ньому беруть участь 70 громад по всій Україні.

Директор Уманської міської ЦБС Людмила Чупряк та керівник громадської організації «Шлях добра» організували відкритий простір «Сценарії децентралізації в Умані» для спілкування на тему реформи місцевого самоврядування.

Налагоджена комунікація допоможе владі краще зрозуміти потреби кожного окремого громадянина, а громадяни мають змогу бути почутими. Під час відкритого простору молодь мала змогу поспілкуватись та обговорити реформу децентралізації в Умані . Ця подія висвітлювалась на сайті бібліотеки та активно обговорювалась в соціальній мережі.

Інтернет у бібліотеці надає можливість вдосконалювати, покращувати візуальну та інформаційну якість масових заходів.

Бібліотечні працівники використовують у своїй роботі сторінки в соцмережах.

Публікують на бібліотечних блогах звіти про проведену роботу, зокрема масові заходи, зв'язок бібліотек з громадськістю, взагалі інформацію про діяльність бібліотек, плани та проблеми (круглий стіл «Здорові уманчани – сильне місто», патріотичний флешмоб «Єднаймося разом» до Дня Незалежності України та ін.).

Працівники бібліотек постійно створюють нові відеопрезентації, буктрейлери, відеоролики, які публікують у YouTube (віртуальна мандрівка «Мандруючи країнами Німеччини», інформаційний відеосюжет зустрічі з країнами «Творимо місто нашої мрії» та багато ін.) .

В наш час бібліотеки намагаються задовольнити запити користувачів найкращим чином за допомогою сучасних комп'ютерних технологій, адже вони дозволяють збільшити кількість відвідувань, полегшують працю бібліотекаря.

Результативно працюють у цьому напрямку працівники Катеринопільської ЦБС, Христинівської ЦБС, Монастирищенської ЦБС.

Сайт КЗ «Катеринопільської ЦБС» створений у 2015 році. На ньому виділені лінки «Катеринопільська центральна районна бібліотека» та «Катеринопільська бібліотека для

дітей», «Сільські бібліотеки філії», де систематично висвітлюється робота цих підрозділів.

У 2018 році сайтом скористалися 1126 користувачів, звернень – 2691.

На сучасному етапі бібліотеки є центрами інформації. На створених у бібліотечних закладах сайтах, проводиться реклама бібліотеки, бібліотечних заходів, надання інформації та залучення нових віртуальних і наявних читачів.

В бібліотеках створені Інтернет-центри – сучасні інформаційні установи, що сприяють професійному та особистому розвитку громади. Кожний бажаючий має можливість безкоштовно користуватись Інтернетом.

Інтернет-центри бібліотек створюють рівні можливості для пошуку інформації людей різних соціальних верств населення, допомагає становлення та розвитку їхньої загальної інформаційної та інтелектуальної культури.

За допомогою Інтернету в Монастирищенській ЦРБ проводилися відео-перегляди, віртуальні мандрівки, слайд-вікторини, відео-репортаж, слайд-презентації : «Європа на твоїй долоні», «Козаку найперше воля, козаку найперше честь», «Трагедія і біль 1932-1933 років», «Герої Крут – ніхто не забутий» та ін.

Монастирищенською ЦРБ та дитячою районною бібліотекою ведуться блоги, на яких було створено 56 та відповідно 90 публікацій протягом 2018 року, включаючи фото, відео- та аудіо- матеріали проведених заходів. Частина інформації бібліотека переадресовує партнерам: органам влади, редакціям газет, громадським організаціям, школам.

Також бібліотечний блог ведуть працівники Христинівської районної бібліотеки.

Сторінки у Фейсбук мають Катеринопільська, Монастирищенська районні бібліотеки, де також відбувається спілкування з відвідувачами. Віртуальні читачі відчують,

що їх думка важлива, і завжди є куди звернутись по допомогу у вирішенні будь- яких інформаційних потреб.

Не залишаються осторонь інновацій бібліотеки Смілянського, Шполянського, Золотоніського, Жашківського, Уманського районів. За допомогою Інтернет технологій, сторінок у соцмережах бібліотеки оперативно анонсують свою діяльність широкому колу онлайн користувачів.

На жаль, не всі бібліотеки активно впроваджують комп'ютерні технології у своїй роботі. У Ватутінській МЦБС сайт не працює, сторінка на ФБ нерегулярно поповнюється. У Маньківській ЦБС відсутня активність в соцмережі, Канівська міська бібліотека має сайт, але інформація там застаріла, не оновлюється, сторінки в соцмережах відсутні.

У наш час трапляються такі факти, що в окремих районах жодна бібліотека не має комп'ютера, не говорячи вже про Інтернет (це села Канівського району). У селах Мокрокалігирської ОТГ комп'ютери є, але немає підключення до Інтернету. Лисянська районна бібліотека для дорослих має сторінку на ФБ, але не має сайту.

Впроваджують нові форми роботи, спрямовані на задоволення різнобічних інформаційних потреб своїх користувачів, бібліотеки ОТГ.

Бібліотекарі докладають значних зусиль, щоб інформувати своїх читачів про ресурси, програми і послуги своїх закладів.

Для Центральної бібліотеки Білозірської ОТГ Інтернет став незамінним оперативним помічником для колективу, для користувачів – засобом оперативного пошуку, пізнання. Бібліотекою поки що не створено сайт, але є сторінка у Фейсбук, яка вже має свою аудиторію та набула популярності.

Має свою сторінку у Фейсбук Центральна публічна бібліотека Степанківської ОТГ. Сторінка «На культурній ниві Степанківської ОТГ» є основним могутнім інструментом

бібліотечно-інформаційного обслуговування та важливим інструментом у житті громади. Відповідно зростає кількість віддалених користувачів, які отримують інформацію про ресурси бібліотеки.

Для привернення уваги до сторінки бібліотеки у соціальній мережі варто також брати активну участь в обговореннях інших учасників соціальної мережі, лайкати інформацію друзів (відмічати як ту, що сподобалася), репостити вподобану інформацію та бути активними в обговореннях, які стосуються життя громади.

Хочеться відмітити бібліотеки Білозірської ОТГ (Плодиста О.), Степанецької ОТГ с. Мартинівка (Куцокінь А.), Катеринопільську ЦРБ (Приємська Л.), Смілянську МЦБС, Уманську МЦБС (Чупряк Л.), Руськополянську ОТГ, які є дописувачами в групі на Фейсбук «Прес-клуб бібліотек Черкащини».

Ця група була створена з метою висвітлення у більш широкому аспекті у ЗМІ та соцмережах діяльності бібліотек в умовах децентралізації та утворення ОТГ, обговорення цікавих подій на території громад, переваг та недоліків у роботі ОТГ. Також тут публікується досвід громад інших областей України, даються рекомендації щодо написання прес-релізів та прес-анонсів.

Але ще не всі бібліотечні заклади оперативно реагують на зміни, пов'язані з викликами часу. Вивчення та моніторинг діяльності бібліотек в соцмережах та інших інформаційних сервісах дає підстави стверджувати, що є ще бібліотеки, які не долучилися до стратегії трансформації закладів культури.

Маючи такі ресурси як: бібліотечний фонд, можливості доступу до Інтернету, вміння організувати та провести соціокультурні заходи, професіоналізм бібліотечних працівників у пошуку інформації в будь-яких інформаційно-пошукових системах, бібліотекарі не в повній мірі

використовують комп'ютерні технології та можливості Інтернету задля якіснішого задоволення користувачів та сервісності обслуговування.

Не сприяє розвитку бібліотечних установ і недостатня матеріально-технічна база. Підвищити рівень матеріально-технічної бази працівники бібліотеки мають можливість шляхом проектної діяльності, яка є одним із якісних критеріїв фінансування бібліотечної діяльності, а часто і єдиною можливістю реалізації творчих ідей.

Внаслідок слабкої реклами та PR населення недостатньо інформоване про наявність у бібліотеках парку технічних засобів інформатизації, і, як результат, бібліотека залишається на майже тому рівні, що і була до комп'ютеризації.

Можна зазначити, що важливою складовою в роботі бібліотек області є показник відвідування Інтернет-центрів та кількість звернень на сайт, який у 2018 році виріс на 8344 проти 2017 р. та відповідно 55264 одиниці порівняно із 2017 роком. Але збільшення результатів відбулося не за рахунок всіх бібліотек.

Користуючись результатами даного дослідження, можна зробити висновок, що бібліотечним працівникам області слід звернути увагу на усунення недоліків у роботі бібліотечних установ.

Перш за все – змінити традиційні погляди на діяльність бібліотек шляхом зміни свідомості, підвищення ініціативності, постійного поглиблення і розширення професійних знань та освоєння нових технологій. Необхідно підвищувати рівень кваліфікації шляхом семінарів-практикумів, тренінгів, творчих лабораторій, скайп-конференцій та обміном досвіду з іншими бібліотеками.

Використовувати всіма бібліотеками, включаючи СБФ, соціальні мережі (створювати сторінки, вести блоги, стати

активними дописувачами в створених професійних групах та ін.).

В бібліотеках з доступом до Інтернету провідними мають стати : навчання користувачів комп'ютерної грамотності (різних верств населення від дітей до людей старшого покоління, соціально незахищених верств населення), користування новими інформаційними технологіями.

Популяризувати свої заклади та роботу яка в них проводиться серед населення, бути посередником між владою і громадою , активно залучати інвестиції, брати участь у різноманітних проектах.

Аналітична довідка

**Бібліотеки, Інтернет та соціальні мережі:
важливість участі**

Укладачі:

Т. Долгушина

Відповідальна за випуск
Редагування, комп'ютерне опрацювання

Л.П. Капкаєва
Т. Долгушина

Формат 60x84/16

Видавець і виготовлювач
Комунальний заклад «Обласна універсальна наукова
бібліотека імені Тараса Шевченка»
вул. Б. Вишневецького, 8 м. Черкаси, 18001